

ÇOCUK İSTİSMARI VE İHMALİNDE ADLI HEMŞİRENİN ROLÜ

Fatma GÜDÜCÜ TÜFEKÇİ¹
Gamze AKAY²

Giriş

Çocukların sağlıklı erişkinler olması için sağlıklı büyüme gelişme süreçleri yaşamaları gerekmektedir. Sağlıklı büyüme gelişme çocuklar için temel haklardan biridir. Ne yazık ki bu süreçlerde çocuk olmaları doğası gereği her anlamda ebeveynlerine ve erişkinlere bağımlı ve savunmasız olan çocuklar, her zaman sağlıklı büyüme gelişme ortamlarına kavuşamamaktadır. Kötü ebeveyn tutumları ve aile çocuk ilişkisi, bozulmuş aile yapısı gibi birçok sorun çocukların sevgi ile ailesi içinde yaşama hakkını riskli konuma sürüklemekte, eğitimsizlik, yoksulluk, toplumsal sorunlar, göçler, savaşlar ve terör eylemleri gibi her türlü şiddet ortamı çocukların yaşamlarını ellerinden almaya devam etmektedir. Çocukların yaşadığı şiddet formları içerisinde çocuk istismarı ve ihmali önemli düzeyde artmıştır (1,2).

Çocuk istismarı veya ihmali sonucu çocuklar her anlamda zarar görebilmekte, zararlı sonuçlar çocuklar için fiziksel, ruhsal, cinsel, ekonomik ve sosyal yönden güç durumlar yaşamalarına, sağlık ve güvenliklerinin tehlikeye girmesine neden olmaktadır. (3,4). Çocuklarda, yaşadıkları ve maruz kaldıkları her türlü

¹ Prof. Dr., Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği AD.,
guducutufekci@atauni.edu.tr

² Öğr. Gör., Artvin Çoruh Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu,
gamzeakay_25@artvin.edu.tr

Kaynaklar

1. Çavuşoğlu H. *Çocuk Sağlığı Hemşireliği*. (Genişletilmiş 12. Baskı). Ankara: Sistem Ofset Basımevi; 2015.
2. Erkan I. Türkiye’de çocuk istismarı konusunda yayımlanan lisansüstü tezlerinin adli bilimler açısından değerlendirilmesi. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2018;(4): 410-413.
3. Cirit C. Aile sağlığı merkezlerinde çalışan sağlık profesyonellerinin çocuk istismarı ve ihmali-ne yönelik farkındalıkları. *Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi*. 2015; Mersin: Mersin Üniversitesi
4. Felthous A. R. Psychosocial dynamics of child abuse. *Journal of Forensic Science*. 1984;29(1): 219-236.
5. Çıkman B, Salman Ö, Çalışkan D. Adı: meraklı, soyadı: çocuk, durum: çevrimiçi, sonuç: grooming, internette çocuk istismarı. *Güncel Pediatri*. 2017;15(3): 87-97.
6. Dünya Sağlık Örgütü. Global status report on violence prevention 2014. Available from: <https://www.who.int/publications/i/item/9789241564793> (Accessed 29th July 2019).
7. Aral N, Gürsoy F. Çocuk hakları çerçevesinde çocuk ihmali ve istismarı. *Milli Eğitim Dergisi*. 2001;151: 36-39.
8. Zeyfeğlu Y, Özdemir Ç, Hancı H. Adli hemşirelik. ‘içinde’ Dokgöz H (Ed.), Adli Tıp Ve Adli Bilimler içinde (631-636). Ankara: Seçkin Yayınevi; 2002
9. Yalçın H, Koçak N, Duman, G. Anne babaların çocuk istismarıyla ilgili tutumlarının incelenmesi. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*. 2014;16(Özel Sayı 1): 137- 143.
10. Söngüt S, Akça SÖ. Çocuk istismarı ve pediatri hemşiresinin rolü. *Zeynep Kamil Tıp Bülteni*. 2019;50(4): 241-250.
11. Ajilian Abbasi M, Saeidi M, Khademi G, Hoseini B L, Emami Moghadam Z. Child maltreatment in the world: a review article. *International Journal of Pediatrics*. 2015; 3(1.1): 353-365.
12. Uğurlu Z, Gülsek İ. Çocuk hakları ve hukuku bağlamda çocuğun ihmal ve istismardan korunması. *International Journal Of Social And Educational Sciences (Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi)*. 2014;1(1): 1-24.
13. Parlamentolararası Birlik&UNICEF. *Çocuklara yönelik şiddetin ortadan kaldırılması parlamenterler için el kitabı*. Birleşmiş Milletler: 2007.
14. Banyard VL, Williams LM, Siegel JA. The longterm mental health consequences of child sexual abuse: An exploratory study of the impact of multiple traumas in a sample of women. *Journal Of Traumatic Stress*. 2001;14: 697-715.
15. Korkmazlar Oral Ü, Engin P, Büyükyazıcı Z. Türkiye’de Çocuk İstismarı Ve Aile İçi Şiddet Araştırması. T.C. Başbakanlık Sosyal Hizmetler Ve Çocuk Esirgeme Kurumu&UNICE-Türkiye: 2010.
16. TOÇEV. Türkiye’deki Risk Altındaki Çocuklar Raporu. İstanbul: Toçev; 2019.
17. Broman-Fulks JJ, Ruggier KJ, Hanson RE, et al. Sexual assault disclosure in relation to adolescent mental health: results from the national survey of adolescents. *Journal Of Clinical Child And Adolescent Psychology*. 2007;36: 260-266.
18. Davis JL, Petretic-Jackson PA. The impact of child sexual abuse on adult interpersonal functioning. a review and synthesis of the empirical literature. *Aggression And Violent Behavior*. 2000;5: 291-328.
19. Kara B, Biçer Ü, Gökçalp A. Çocuk istismarı. *Çocuk Hastalıkları ve Sağlığı Dergisi*. 2004;47(2): 140-151.
20. Kaytez N, Yücelyiğit S, Kadan G. Çocuğa yönelik istismar ve çözüm önerileri. *Avrasya Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2018;1(1): 18-24.
21. Daignault IV, Hebert M. Profiles of school adaptation: social, behavioral, and academic functioning in sexually abused girls. *Child Abuse & Neglect*. 2009;33: 102- 115.

22. Kılıç A. Çocuk ihmal ve istismarı. *Klinik Çocuk Forumu*. 2004;4(2): 35-40.
23. Dube SA, Anda RF, Whitfield CL, et al. Long-term consequences of childhood sexual abuse by gender of the victim. *American Journal Of Preventive Medicine*. 2005;28: 430-437.
24. Türkiye İstatistik Kurumu (TUIK). Güvenlik birimine gelen ya da getirilen çocuk istatistikleri 2015-2019. Ulaşılabilir site: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Güvenlik-Birimine-Gelen-veya-Getirilen-Cocuk-Istatistikleri-2020-37200> (Erişim Tarihi: 02 Ağustos 2021)
25. Yükseler A. Malatya ilinde çalışan sağlık personelinin çocuk istismarı ve ihmal konusundaki bilgi ve farkındalık düzeylerinin belirlenmesi. *Master's Thesis, Sağlık Bilimleri Enstitüsü*. 2020
26. Çevik SA, Başer M. Adli hemşirelik ve çalışma alanları. *Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2012;21(2): 143-152.
27. Gökdoğan MR, Erkol Z. Forensic nursing in Bolu, Turkey: A survey. *Journal of Clinical Forensic Medicine*. 2005;12: 14-17.
28. Kent-Wilkinson A. Forensic nursing educational development: An integrated review of the literature. *Journal of Psychiatric and Mental Health Nursing*. 2011;18: 236-46.
29. Çilingir D, Hintistan S. Adli hemşireliğin kapsamı ve yasal boyutu. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*. 2012; 9(1): 10-15.
30. Cingil FA. Adli hemşirelik. Adli hemşireliğin Türkiye'deki ve dünyadaki gelişimi 2007. (15.06.2011 tarihinde <http://www.scribd.com/doc/79074114/adlihem%C5%9Firelik> adresinden ulaşılmıştır).
31. Yelken N, Tunali N, Gültekin G. Adli hemşireliğin Türkiye'deki durumu. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*. 2004;13: 171-72.
32. Lynch VA. Forensic nursing science: Global strategies in health and justice. *Egyptian Journal of Forensic Sciences*. 2011;1: 69-76.
33. Burgess AW, Berger AD, Boersma, RR. Forensic nursing. *The American Journal Of Nursing*. 2004;104(3): 58-64.
34. Erdem Y, Hancı H, Özveren H. *Dünyada ve Türkiye'de adli hemşireliğin gelişimi*. Ankara: Seçkin Yayıncılık; 2020
35. Eşiyok B, Hancı İH, Özdemir Ç, Yelken N, Zeyfeoglu Y. Adli hemşirelik. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*. 2004;13: 169-71.
36. Lynch VA. Forensic nursing science: An alliance in health and justice. Kalfoglu EA (ed.), Köprülü A. Ş. (Ed.), Hamzaoglu N. (Ed.), *Adli Hemşirelik* içinde. Ankara: Önsöz Vii-Viii.; 2019.
37. American Nurses Association (ANA), The International Association Of Forensic Nurses (Iafn) (2015). *Forensic Nursing: Scope And Standards Of Practice*.
38. Lynch VA. Forensic nursing science. (07.11.2011 tarihinde http://samples.jbpub.com/9780763792008/92008_CH01_Chapter1.pdf adresinden ulaşılmıştır).
39. Pınar R, Bahar MT. Acil servis hizmetleri ve adli hemşirelik. *Türkiye Klinikleri Journal of Nursing Sciencei*. 2011;3: 45-54.
40. Gökdoğan MR. Adli Tıp ve hemşirelik eğitimi. İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, Yayınlanmamış Bilim Uzmanlığı Tezi. İstanbul:1997.
41. Gökdoğan MR. Fotoğraf karşılaştırılmaları ile insan yüz morfolojisi. İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul:2005.
42. Bahar MT. Acil servislerde çalışan hemşireler tarafından adli vakaların tanılanması. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Bilim Uzmanlığı Tezi. İstanbul:2008.
43. Saral S. TSK hastaneleri acil servis hemşirelerinin adli olgulara ilişkin yaklaşımları. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Bilim Uzmanlığı Tezi. İstanbul:2009.
44. Arabacı LB. Adli psikiyatri hastalarına yönelik hemşire tutum ölçeği geliştirme. Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi. İzmir:2009.
45. Gökdoğan Mr, Altunçul H. Adli Hemşirelik: Kapsam ve Görevi. *Hemşirelik Forumu*. 2002;5 (5): 16-21.
46. İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Fakültesi Müfredat Programı. 20.05.2012 tarihinde <http://www.istanbul.edu.tr/yuksekokullar/floren/ders.htm> adresinden ulaşılmıştır).

47. İstanbul Üniversitesi Bakırköy Sağlık Yüksekokulu Müfredat Programı. (20.05.2012 tarihinde http://www.istanbul.edu.tr/yuksekokullar/bakirkoy saglik/BSYOTur/hemsirelik_bolumu/hems_hft_ders_prg_yaz.htm adresinden ulaşılmıştır).
48. Haliç Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Müfredat Programı. (20.05.2012 tarihinde <http://www.halic.edu.tr/hemsirelik-yuksekokulu/hemsirelik.program> adresinden ulaşılmıştır).
49. Muğla Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Müfredat Programı. (20.05.2012 tarihinde <http://akademik.mu.edu.tr/belgeler.aspx?bkod=05040100&mkod=2087> adresinden ulaşılmıştır).
50. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı Müfredat Programı. (20.05.2012 tarihinde <http://saglik.marmara.edu.tr/index.php?sayfa=67> adresinden ulaşılmıştır).
51. İlçe A, Yıldız D, Baysal G, Özdoğan F, Taş F. Acil servislerde çalışan sağlık bakım personelinin adli olgularda delillerin korunması ve saklanmasıyla yönelik bilgi ve uygulamalarının incelenmesi. *Ulusal Travma Acil Cerrahi Dergisi*. 2010;16: 546-51.
52. Encinares M, McMaster JJ, McNamee J. Risk assessment of forensic patients: Nurses' role. *Journal of Psychosocial Nursing and Mental Health Services*. 2005;43: 30-36.
53. Tecavüz Kriz Merkezleri. (20.05.2012 tarihinde <http://www.stgm.org.tr/tr/icerik/detay/tecevuzkriz-merkezleri> adresinden ulaşılmıştır).
54. Rape Crisis Centers. (20.05.2012 tarihinde <http://www.forensicnursing.org/resources/forensicnursing-guide-to-dealing-with-sexual-assault/> adresinden ulaşılmıştır).
55. Özden D, Yıldırım N. Adli vakaya hemşirelerin yaklaşımı. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi*. 2009;16: 73-81.
56. Mason T, Lovell A, Coyle D. Forensic psychiatric nursing: skills and competencies: I role dimensions. *Journal of Psychiatric and Mental Health Nursing*. 2008;15: 118-30.
57. Ferguson CT, Speck PM. The forensic nurse and violence prevention and response in public health. *Journal of Forensic Nursing*. 2010;6: 151-156.
58. Sözen Ş. Ergenlik döneminde cinsel istismar olgularında adli tıbbi değerlendirme, multidisipliner yaklaşım. *Türk Pediatri Arşivi*. 2011;46: 35-38.
59. Maier SL. The emotional challenges faced by Sexual Assault Nurse Examiners: ER nursing is stressful on a good day without rape victims. *Journal of Forensic Nursing*. 2011;7: 161-172.
60. Markowitz J. The role of the sexual assault nurse examiner in the prosecution of domestic violence 2007. (07.11.2011 tarihinde http://www.ndaa.org/pdf/pub_role_sexual_assault_nurse_examiner.pdf adresinden ulaşılmıştır).
61. Forensic Nursing. (15.06.2011 tarihinde <http://www.iafn.org> adresinden ulaşılmıştır).
62. Kent-Wilkinson AE. Forensic psychiatric/mental health nursing: responsive to social need. *Issues in Mental Health Nursing*. 2010;31: 425-431.
63. Jacob JD, Holmes D. Working under threat: Fear and nurse-patient interactions in a forensic psychiatric setting. *Journal of Forensic Nursing*. 2011;7: 68-77.
64. Kent-Wilkinson A. Spotlight on forensic nursing. *International Journal of Trauma Nursing*. 1999;5: 106-109.
65. Jones SN, Waite R, Clements PT. An evolutionary concept analysis of school violence: From bullying to death. *Journal of Forensic Nursing* 2012;8: 4-12.
66. Shelton D. Forensic nursing in secure environments. *Journal of Forensic Nursing*. 2009;5: 131-142.
67. Hemşirelik Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun. Kanun Numarası: 5634, Kabul Tarihi:25.04.2007, Yayınlandığı Resmi Gazete Tarihi: 02.05.2007, Yayınlandığı Resmi Gazete Sayısı: 26510.
68. Hemşirelik Yönetmeliği'nde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik. Yayınlandığı Resmi Gazete Tarihi: 19.04.2011, Yayınlandığı Resmi Gazete Sayısı: 27910.
69. Türk Ceza Kanunu. Kanun Numarası: 5237, Kabul Tarihi:26.09.2004, Yayınlandığı Resmi Gazete Tarihi: 12.10.2004, Yayınlandığı Resmi Gazete Sayısı: 25611.
70. Acil servislerde adli vaka süreci ve hemşirelik yaklaşımı. (29.03.2012 tarihinde http://www.acibademhemsirelik.com/e-dergi/yeni_tasarim/index.asp?ds=38 adresinden ulaşılmıştır).

71. Polat S, Taplak A. Ş., Erdem Y. Adli Hemşirelik. "içinde" Prof. Dr. İ. Hamit HANCI (Ed.), Prof. Dr. Yurdağül ERDEM (Ed.), Prof. Dr. Sevinç POLAT (Ed.), Çocuğa karşı kötü muamele: Çocuk istismarı ve ihmal (641-658). Ankara: Seçkin Yayıncılık; 2020
72. Çebi GE, Kaynar E, Benek E. et. al. 112 Acil Sağlık Hizmetlerinde görev yapan sağlık personelinin çocuk istismarı ve ihmalinin belirti ve risklerini tanıma düzeylerinin saptanması. *Mustafa Kemal Üniversitesi Tıp Dergisi*. 2022;13(45): 44-53.
73. Burç A. Hemşirelerin çocuk istismarı ve imalının belirti ve risklerini tanımlama düzeyleri. *Yüksek Lisans Tezi*. 2014; Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
74. Bilginer SÇ, Çalışkan D. Çocuğu istismardan korumada yeni bir yaklaşım: Çocuk izlem merkezleri. Karaman Kepenekci Y (Ed.), Taşkın P. (Ed.), Prof. Dr. Emine Akyüzè Armağan Akademisyenlikte 50 Yıl Çocuk Hakları- Eğitim Hukuku-Vatandaşlık Eğitimi, Ankara, Pegem Akademi. 2018; 119-127.
75. Çocuk İnceleme Merkezleri Hakkında Genelge. R. G. Tarihi: 20.10.2012 Sayı: 28431 (08.08.2019 tarihinde <https://khgmsaglikhizmetleridb.saglik.gov.tr/TR,42930/cocuk-izlem-merkezleri-hakkinda-genelge.html> adresinden ulaşılmıştır).
76. Acehan S, Bilen AC, Ay OM, et al. Çocuk istismarı ve ihmalinin değerlendirilmesi. *Arşiv Kaynak Tarama Dergisi*. 2013;22(4): 591-614.
77. Ay Akça F. (Ed.). Sağlık uygulamalarında temel kavramlar ve beceriler (ss:19-21). (7. Baskı) İstanbul: Nobel Tıp Kitabevi; 2015.
78. Aktepe E. Çocukluk çağı cinsel istismarı. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*. 2009; 1: 95-119.
79. Ardahan, M. Hemşirelerin savunuculuk rolü. *Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*. 2003; 7(2): 23-27.
80. Aydemir Gedük E. Hemşirelik mesleğinin gelişen rolleri. *Journal of Helath Science and Professions*. 2018;5(2): 253-258. doi: 10.17681/hsp.358458
81. Baugerud G A, Johnson M S. The NICHD protocol: Guide to follow recommended investigative interview practices at the barnahus? Collaborating against child abuse in: Johansson S., Stefansen, K., Bakketeg, E., Kaldal, A. (eds.). Collaborating Against Child Abuse 2013; 121-143. Switzerland. Palgrave Macmillan, Champp.
82. Çağlar AE, Türk T. İstismara maruz kalan çocuklarda adli görüşme NICHD protokolü önerisi. *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*. 2019;38: 393-412.
83. Çağlar EE, Kocabaşoğlu N. Bellek boşluklarını doldurmaya zorlamanın çocuk görgü tanığı belleği üzerindeki olumsuz etkileri. *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi* 2018; 9(34): 451-473.
84. Atılğan EÜ, Yağcıoğlu S, Çavdar Y. Çocuklarla Adli Görüşme İçin Rehber (ss.47-49). Ankara. 2014
85. Gürhan N. (Ed.). Her yönüyle çocuk ihmal ve istismarı. (1.Baskı). Ankara: Nobel Tıp Kitabevi; 2015
86. Rohrabough M, London K, Hall A K. Planning the forensic interview. In W.T. O'Donohue, M., Fanetti (eds.). Forensic interviews regardings child sexual abuse: A guide to evidence based practice. Switzerland. *Springer International Publishing*. 2016; 197-218.
87. Sağlık Bakanlığı Çocukla Adli Görüşmecı Sertifikalı Eğitim Programı (2017). (.../.../... tarihinde shgm.saglik.gov.tr/Eklenti/8608/0/çocukla-adli-gorusmecı-standartlaripdf.pdf adresinden ulaşılmıştır).
88. Polat O. Ensest, aile içi cinsel tecavüz (ss.198-210). İstanbul: Nokta Kitap; 2006
89. Topdemir C. İstismar mağduru çocuğun korunmasında bir uygulama: Çocuk izlem merkezi. *Anadolu Bil Meslek Yüksekokulu Dergisi*. 2016;4(43).
90. Taylan S, Alan S, Kadioğlu S. Hemşirelik rolleri ve özerklik. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi*. 2012; 3: 66-74.
91. Gülnar E, Polat S., Altun Ö. Ş. Adli Hemşirelik. "içinde" Prof. Dr. İ. Hamit HANCI (Ed.), Prof. Dr. Yurdağül ERDEM (Ed.), Prof. Dr. Sevinç POLAT (Ed.), Adli vakalarla iletişim (199-210). Ankara: Seçkin Yayıncılık; 2020.